

TÁMOP 3.1.4 - 08/2 – 2008-0085

Kompetencia alapú oktatás, egyenlő hozzáférés –Innovatív intézményekben
HAMMIDO Alapfokú Művészeti Iskola (6722 Szeged, Kossuth L. sgt. 23.)

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIA

Témahét az Alapfokú Művészeti Iskolák számára
Zeneművészet tanszak
(8-14. életév)

Liszt Ferenc nyomában

Zongora

Szerző:

Molnár-Palusek Emese 2013.

	Tanári tevékenységek	Tanulói tevékenységek	Módszerek, munkaformák	Tervezett idő
I. óra (2x45')				
1. Heterogén csoportok létre hozása 1. kép 2. kép	A tanár egy dobozt tart a kezében, melyből a gyerekek 1-1 kártyát húznak. A kártyákon zenei korszak nevek szerepelnek.	A tanulók húznak 1-1 kártyát és a 4 zenei korszak szerint csoportokat alkotnak. RENEZÁNSZ, BAROKK, KLASSZICIZMUS, ROMANTIKA.	KÁRTYA HÚZÁS (egyéni munka)	5'
2/a. Ráhangolódás – Korszakismétlés 3. kép	A tanár egy feladatlapot ad a csoportoknak, melyen 4 korszaknév és több korszakjellemező szerepel. Az ellenőrzés kivetítéssel történik.	A csoportok összekötik a korszakokat saját jellemzőikkel, majd kivetítéssel leellenőrzik.	KÖSD ÖSSZE! (csoportos munka)	15' + 5' ellenőrzés
2/b. Korszakismétlés 4. kép	A tanár minden tanulónak kioszt egy lapot, melyen a saját csoportnévének megfelelő korszak szerepel.	A tanulók a saját korszakukról egy összefoglalást írnak, majd a csoport összefoglalja és előadja.	FOGLALD ÖSSZE! (egyéni, csoportos munka)	5' egyéni + 15' csoportos munka
3/a. Ráhangolódás – Liszt Ferenc 5. kép	A tanár 2 kisfilmet vetít le, melyek betekintést nyújtanak Liszt Ferenc életébe.	http://www.youtube.com/watch?v=OMtHV-ukyZY http://www.youtube.com/watch?v=reMMII5Acyo	RÖVIDFILM NÉZÉS (osztálymunka)	10'

3/b. Ráhangolódás – Liszt Ferenc 6. kép	A tanár minden csoportnak kioszt 2 összeraknivaló puzzle-t. Az egyiket Liszt Ferenc, a másikon egy hozzá kapcsolódó személy arcképe van.	A csoportok kirakják a 2 puzzle-t. Plakátot készítenek belőle.	PUZZLE, PLAKÁT KÉSZÍTÉS (csoportos munka)	15'
3/c. Érdekességek – Liszt Ferenc élete 7. kép	A tanár minden tanulónak kioszt egy szöveget.	A tanulók az előző feladatban kirakott képekhez kapnak egy szöveget. Először egyénileg olvassák el, majd a csoportban megbeszélik a légyeget és vázlatot készítenek belőle. A vázlatot ráragasztják a plakátra. A csoportok beszámolnak egymásnak a feldolgozott történetekről.	VÁZLATKÉSZÍTÉS, PLAKÁT KIEGÉSZÍTÉS, CSOPORT FORGÓ (egyéni, csoportos munka)	30'

II. óra (2x45')

4. Ráhangolódás – Liszt Ferenc élete	A tanár egy filmet vetít le, mely Liszt Ferenc szüleinél és gyermekük Ferenc születéséről szól.	„ Hogyan lett Franzból Liszt? ” című film nézése http://www.youtube.com/watch?v=86Riw4_4Zkg	FILMNÉZÉS	40'
5. Liszt Ferenc élete	A tanár minden csoportnak kioszt egy feladatlapot, melyen Liszt Ferenc életrajzának egy részlete szerepel.	A tanulók először egyénileg elolvassák és aláhúzzák a szöveget, majd a csoport csinál belőle egy vázlatot. (min. 10 vázlatpont)	EGYÉNI, CSOPORTOS MUNKA	5' egyéni + 15' csoportos munka

LISZT FERENC - életrajz

Liszt magyarsága

Sokáig List György Ádámnak, a nagyapának tulajdonították, hogy a „z” betű beszúrásával egyértelművé tette a név magyar kiejtését. A legújabb feltételezések szerint azonban Ferenc édesapja, Liszt Ádám kezdeményezte az új írásmódot. Ezt bizonyítja, hogy míg Ferenc nagyapja még 1826-ban is „List”-nek írta a nevét, fia (Ádám, Ferenc édesapja) már a századfordulón is „Liszt”-nek írta a nevét.

Az minden kétséget kizáróan bizonyított, hogy Liszt Ferenc mindig magyarnak tartotta és magyarnak vallotta magát. Hosszú ideig élt Párizsban, Weimarban és Rómában, de nem lett sem francia, sem német, sem olasz állampolgár. Európa útjain is csak magyar útlevéllel utazott. Sőt, gyermekei is magyar állampolgárok lettek. Egy 1845-ben írt levelében ekként írt erről: „Gyermekeim apjuk állampolgárságát viselik. Akár tetszik, akár nem, magyarok!”

Gyermekevek

Liszt Ferenc a 19. század nagy romantikus zeneszerzője, minden idők egyik legnagyobb és legünnepeltebb zongoraművésze, **1811. október 22-én született Doborjában**. Zenét művelő családból származott. Az Eszterházy uradalom szolgálatában álló nagyapja orgonistaként és kórusvezetőként is működött. **Édesapja – Liszt Ádám** - zenei tanulmányokat folytatott és több hangszeren is játszott. Ő is a hercegi uradalom hivatalnok lett, családot alapított, feleségül vette **Lager Annát**. Egyetlen gyermekük született, **Ferenc**. Zenei tehetsége korán megnyilatkozott. **6 éves korában kezdett zongorázni. Első zongoratanára édesapja volt.**

8 éves korában már nagy feltűnést keltett egy Badenben rendezett hangversenyen, valamint a kismartoni hercegi kastélyban Eszterházy Miklós herceget is meghódította zongorajátékával.

9 éves korában, Sopronban lépett fel nyilvános hangversenyen. **(Ezt tartják első nyilvános hangversenyének)**. Következő fellépése Pozsonyban, az Eszterházy palotában volt. Ez a fellépése annyira elbűvölte a jelenlévőket, hogy a magyar főurak közül többen is ösztöndíjat ajánlottak fel számára. **Támogatásukkal Bécsben** folytathatta tanulmányait.

A gyermek Liszt évei Bécsben

11 éves volt, amikor Bécsbe költöztek.

Kiadásaik jóval nagyobbak voltak, mint amit megengedhettek maguknak, ezért a családfő, Liszt Ádám, történelem- és latinórákat adott. Az igazi segítséget az jelentette, amikor a csodagyerekeknek tartott Liszt Ferenc egyre több hangversenyen lépett fel.

Liszt Bécsben **Carl Czernytől** kapott zongoraleckéket. Czerny már az első meghallgatás alkalmával felismerte a gyermek rendkívüli tehetségét és ingyen vállalta tanítását. Másik neves tanára **Antonio Salieri** zeneelméletre tanította Lisztet

1820 táján egy zeneműkiadó – **Anton Diabelli** – felhívást intézett a zeneszerzőkhöz, hogy írjanak egy variációt egy bizonyos keringőre. Az ismert zeneszerzők, műveit nyomtatásban is megjelentették. **S megjelentették a nagyok között a 11 éves Liszt Ferenc 1 perces darabját is.**

A gyermek Liszt bécsi tartózkodásának legjelentősebb fellépése az **1823. április 13-án** délelőtt tartott koncert volt a Vígadó (Redout // Redút//) kistermében. 13 éves volt ekkor és ettől a koncerttől számítják zenei pályafutásának valós kezdetét.

Ezt követően a kis Ferencet **Párizsba**, az európai művészetek központjába vitte édesapja. **Ám előtte még egy utat tettek.**

6. Liszt Ferenc élete - ÖSSZEFOGLALÁS		Minden csoport megkap 1 vázlatot (másik csoportét). A vázlatpontokra kérdéseket állítanak össze, majd forgószínpad szerűen teszik fel kérdéseiket. Az a csoport nyer, aki a legtöbb választ tudja adni a saját anyagából.	INTERJÚ KÉSZÍTÉS	30'

III. óra (2x45')				
7. ROMANTIKUS MŰFAJOK	A tanár egy borítékot oszt ki minden csoportnak.	A borítékban műfajok és meghatározásaik vannak elrejtve. A gyerekeknek zenehallgatás közben, össze kell kötni a műfaj neveket a megfelelő meghatározással. Az eredményt ráragasztják egy plakátra.	TALÁLD KI! (csoportos munka) ZENEHALLGATÁS	20'
<u>MŰFAJOK – MEGHATÁROZÁS</u> RAPSZÓDIA laza szerkezetű, gyakran nemzeti-népi motívumokra épülő, fantáziaszerű hangszeres mű, kompozíció. FANTÁZIA laza szerkesztésű, több különböző tempójú és karakterű részletből álló zenemű. PRELÚDIUM A prelúdium, prelúd vagy előjáték egy olyan rövid, hangszerre írt karakterdarab, ami általában valami nagyobb lélegzetvételi mű felvezetéséül szolgálhat, de Chopin óta rövid, zongorára írt karakterdarabot jelent. Ez a műfaj tulajdonképpen a játékosok bemelegítéséből alakult ki, hiszen a hallgatók számára természetes volt, hogy egy nagyobb mű előtt még a virtuóz játékosnak is szüksége van néhány ütemnyi bemelegítésre. NÉPIES MŰDAL Szemben az ismeretlen szerzőjű népdallal, komponált, tehát „művi” úton, valaki által szerzett népies (de nem népi) dal. PRELUDE (prélúd) előjáték: Lehet egy zenemű bevezető része, bevezető szakasza, de lehet önálló mű is. PROGRAMZENE A külvilág jelenségeit, eseményeit ábrázoló zene. Forrásai az irodalom, a képzőművészet, a történelem, vagy a természet világa. Lehet életrajzi, vagy önéletrajzi jellege is. A program rendszerint már a zenemű címében is szerepel. VERBUNKOS A 18-ik század végén kialakult magyar tánczene. Elnevezése onnan ered, hogy a 17 században és a 18. század első felében ilyen tánccal és zenével „verbuválták”, toborozták a hadseregbe az önkéntes katonákat. A verbunkos leszármazottai a palotás és a csárdás.				
8. LISZT FERENC MŰVÉSZETE A darabok története	A tanár minden tanulónak kioszt egy szöveget.	Először egyénileg olvassák el a kapott szöveget, majd a csoportban megbeszélik a légyeget és vázlatot készítenek belőle. A vázlatot ráragasztják a plakátra. A csoportok beszámolnak egymásnak a feldolgozott zenekari darabok történetéről, majd együtt meghallgatják.	EGYÉNI, CSOPORTOS MUNKA	szöveg: 25' zenehallgatás: 16'

XIV. magyar rapszódia

Liszt Ferenc első tizenöt magyar rapszodiájának alapanyaga a magyar népies dal és tánc. (Vagyis nem a valódi magyar népdal és magyar néptánc). Nagyobb részük hangszeres verbunkos zene, illetve az akkor nemrég divatba jött csárdás muzsika. Mintegy ötödrésük szöveges magyar népies műdal dallama. Ezek mellett van bennük magyar népdal is, vannak olaszos és romános dallamok, vannak, amelyek egy német zeneszerzőtől valók, és ott van közöttük a Rákóczi induló is. Az első 15 után 30 évig nem írt magyar rapszodiát. Élete vége felé keletkezett az utolsó négy.

Történelmi jelentőségű, hogy Liszt Ferenc a magyar rapszodiákkal – hangversenyein, nyomtatott kották formájában, tanítványai közvetítésével – megismertette a világgal a magyar népies zenét. Művészi jelentősége, hogy káprázatos feldolgozásban szólaltak meg s általuk megteremtett egy új, lassú–gyors tétel-párból épülő zenei formát.

A XIV. magyar rapszódia Liszt Ferenc legtöbbet játszott darabjai közé tartozik. A műben a közismert dal, „**Magasan repül a daru...**” rondóformaszerűen tér vissza. A komor hangulatú bevezetőben Liszt gyászindulóként használja fel a dallamot.

A mű zongorára íródott.

„MAGASAN REPÜL A DARU” XIV. MAGYAR RAPSZÓDIA - ZENEHALLGATÁS	A tanár minden tanulónak kioszt egy kottát.	A csoportok ritmizálják, szolmizálják a kottát, majd tanári segítséggel megtanulják. Zenehallgatás során fel kell ismerniük a dalt.	OSZTÁLYMUNKA	15'

1. kép

2. kép

3. kép

4. kép

5. kép

6. kép

7. kép